

kan voor ons dus niet anders dan een plaatselijk karakter aannemen. Alle belijdenis van Gods oneindigheid ten spijt, plant zich toch dit onderscheid tusschen zwakke en sterke, lage en hoge, gewone en buitengewone openbaring ook op de woonsteden Gods voort, zoodat we niet in het lage, zwakke en ordinare, maar juist in het sterke, hoge en heilige het Goddelijk *Ja* in het Drieëenig wezen, de Persoonlijkheid Gods, de Vader die in de hemelen is, zichzelf zien aankondigen. God openbaart zijn majesteit en leven evengoed in de kwabbe die aan het strand ligt te verdorren, als in den Seraf die het Halleluja aanheft voor zijn troon. Maar altoos met machtig onderscheid.

Dit onderscheid toonden we in onze eigen persoon aan tusschen het leven dat is in de kleine teen van onze voet en in het weefsel van onze harsenen of in de kamers van ons hart. Zoo nu ook is God Almachtig wel in *alles* en in *allen* met zijn mogendheid, en dus, wijl deze van zijn wezen onafscheidelijk is, ook met zijn wezen tegengesteld, maar niet *gelijkelijk*. Aan tweeërlei kan dit hangen, aan graad en antithese. In graad begon die zelfopenbaring nog pas in het Paradijs, om eerst in de Volgende veel later volkomen te worden. En wat de antithese betreft, zóó heeft de zonde, heeft de vloek, heeft het onheilgehele majesteit Gods en in de tlemonenwereld, en in de sfeer der in verdoemenis gestorvenen, en ten derde ook onder ons zondaren op deze aarde, het licht van zijn heilige tegenwoordigheid verdonkerd. Daar zult een verdonkering nu in de wereld der niet-gevallen engelen niet plaats greep, en evenmin in het Vaderhuis door kon werken, is het alleszins verstaanbaar, dat de Schrift ons de presentie Gods afteekent, als alleen in *div* hoogste hemelen met volle klaarheid schitterend.

Dr. A. K.

„Gemeenzaam“.

Dat zij weldadig zijn, rijk worden in goede werken, gaarne mededeelende zijn, en gemeenzaam. 1 Tim. 6: 18.

Het gewone leven *schijnt*, leed in 't leven *verreijnt*.

Het leed doet dan 't zelfde wat hooggestemde vreugd pleegt te doen. Beiden nemen voor een oogjenblik de maatschappelijke afstanden weg, en maken dat men zich één gevoelt.

Zoo is het bij brulott, en bij sterfgeval. Zoo is het bij de wieg van het pasgeboren kindeke, en zoo is het bij schipbreuk. En zoo is 't ook nu in de landen waar de oorlog uitbraak. Rijken en armen zag men over de grenzen vluchten. Lieden van hoogen en van lagen stand hebben naast elkander op stroo in de schuren geslapen. Het gemeenschappelijk ongeluk hief den afstand tusschen hoog en laag in de maatschappij op. Men voelt in zulk een oogjenblik zelf behoefte om een vriendelijk woord te spreken tot lager geplaatsten of tot vreemden, die men in het gewone leven zijwendig voorbijgaat en nauwelijks aanzag. De schudding die geheel het maatschappelijk leven onderging, maakte ook ons immers zelf *gemeenzaam* met o, zooveel waar we ons anders niet mee ophielden. Zoo is het bij brand, zoo is het in dagen van besmettelijke ziekte, zoo is het als een orkaan of aardbeving heel onze woning doet sidderen. In het allethaagsche leven scheiden we ons liefst zoo ver mogelijk van elkander af, maar als de dreigende berg zijn vuur begint te spuwen, loopt men saam de deur uit, de straat op, en gaat bij elkander staan, om *saam* 't onheil aan te schouwen, en te vragen hoe men *saam* de ramp ontkomen kan.

En zoo nu ook zag men het, toen de eerste dag van Augustus zijn schriknaam door ons land deed gaan. Men kon het in de eenzaamheid niet uithouden. Wie alleen was liep uit, wie men tegenkwam sprak men aan. *Saam* zou men op raad en uitkomst. Er ontstond op eens een vroeger ongekende *gemeenzaamheid* van den meerdere met zijn mindere, van den oude met den jonge, van wie hoog stond met de lager staanden in het maatschappelijk leven. Het was of de gewone grenzen, die anders het leven indeelen, opeens wegvielen. Er trok op eens een band, die anders slap hing. Men voelde, dat men bijeen hoorde, dat er in aller lof iets gemeenschappelijks is. Men voelde *saam* den druk en hief *saam* de armen naar boven om dien druk, zoo 't kon, te beswaren. Kortom, de *gemeenzaamheid* tusschen wat hoog en laag stond, die anders zoo vaak opzettelijk gemeden wordt, sprak opeens het onthutste hart weer toe. Men *meed* elkaar niet meer, maar *zocht* de een den ander. Tot op zekere hoogte viel zelfs iets te ontwaren van een algemeene verbroedering.

Vooraf onder de Christenen kan dit niet genoeg gewaardeerd.

De apostel vond toen hij zijn Evangelie in de toenmalige gezinnen en families indroeg, zoo onheilge stemmig in veler hart, en ook onder hen die toen tot bekeering kwamen, werkte dit onheilge nog zoo sterk na.

Zonder verbloeding schreef hij 't naar Cresta: niet ik *vermaak*, maar *ik bevel* den rijken in deze tegenwoordige wereld, dat ze niet *hoogmoedig* zijn. Het was de hoogmoed die die scheide en verdeelde, die hoogmoed die op den broeder minachtend neer deed zien, die hoogmoed die het broederlijk samenleven belette. En waarop steunde die hoogmoed? Hijna alleen op meer geld of hooger stand. Hoor 't maar hoe hij verder schrijft, dat ze hun hoop niet op de ongeschiedigheid van den rijkdom moeten stellen. En zijn vermaan luidde, dat ze „hun hope op God moeten bouwen, weldadig zijn, rijk op goede werken, gaarne mededeelende, en dan tenslotte vooral *gemeenzaam* in den omgang met elkander“.

Zoo eischt het de broederlijke liefde, die dank zij Christus' geest den toon in het leven moet aangeven. Van een lichaam zijn we. Van één heilig geslacht. Onder één Heer en Koning samenlevende. En daarom deelen in elkanders lief en leed. Alroo uitbanning van alle hooghartigheid, van alle dwaze inbeelding, van alle laag neerzien op wie minder in de wereld is. Helpen waar ge kunt, saam in Jezus 't één gevoelen, en door dien geest geleid, *gemeenzaam* zijn onder elkander.

En daartegen staat nu de geest der wereld lijnrecht over. Die wereld scheidt en verdeelt. Die prikkelt u om laag op uw mindere neer te zien.

Die verleidt u tot zelfverheffing en onderschatting van anderen. Zie 't maar, hoe 't in de wereld tusschen hoogen stand en middenstand, tusschen burgers en armen, tusschen patrouns en werklieden, tusschen chefs en bedienden, tusschen wie te bevelen heeft, en wie gehoorzamen moet, tot zelfs tusschen onze vrouwen en haar dienstdieneren o, zoo vaak toezigt.

Kon nu maar gezegd, dat alle Christen-patrouns en Christen-vrouwen hierop een uitzondering maakten. Maar, al mag gedankt, dat er in onze kringen *meer* gewenschte verstandhoudingen heerschen, toch zijn ook onder ons de uitzonderingen nog maar al te vele. Nog zoo telkens die zondige hoogmoed en zelfverheffing, en van de hartelijke *gemeenzaamheid* eer het tegendeel.

Zullen we nu, dank zij den ernst der tijden, ook op dit punt, als de afgebeden vrede wederkeert, in duurzame winste roemen mogen?

Men versta die vraag niet verkeerd. Die winste moet niet zijn, dat we in het maatschappelijke leven op een valsche *gelijkelijk* aansturen. Die verminning zij overgelaten aan de mannen der Revolutie, die optreden onder de valsche leus van „Gelijkheid, vrijheid en broederschap“ en dan van den morgen tot de zon ondergaat, de valbijl van de Guillotine laten kletteren.

De Schrift leert 't ons anders. Geestelijk, d.i. in Christus, geen vrije of geen dienstdiener meer, doch dan ook geen vrouw en geen man meer. Maar in het leven dat ons hier beschoren is, de vrouw aan den man onderdanig, de dienstknecht zijn heer gehoorzamen, de onderdaan zijn Vorst.

Nooit wat eerst in de hemelen verwerkelijk kan worden, reeds hier nagebootst in het aardse leven. Onder overspannen secten is dit telkens beproefd, en steeds weer op sociale verwarving uitgeleopen.

Maar heel iets anders is 't, dat we onder eerbiediging van de grenzen die 't van God verordende leven stelt, in verkeer en omgang niet het hooge hart, maar de zachte liefde laten spreken. En dat juist wil Gods Woord, als 't ons den eisch stelt, dat we jegens onze minderen en lagerstaanden ons *gemeenzaam* zullen betoonen.

Gemeenzaam in de vriendelijkheid van ons woord, in de belangstelling in elkanders lot, in het vertrouwelijke van den omgang, in de waardeering van elkanders toenaadering, in de openhartigheid van het verkeer.

De wereldgeest fluisert u in, dat ge u met uw minderen niet *encomiëren* zult, — de geest van Christus bezielt er u toe, om zelfs met den minste en armste in liefde *gemeenzaam* te verkeer.

Moge dan ook onder ons de lange worsteling die heel Europa in spanning houdt, veel hooge muren der afscheiding neerhalen, niet om 't verschil tusschen eedler en willig niet te doen, maar om den broederband over alle zelfverheffing, den geest van Jezus over den geest der wereld te doen zegevieren.

Dr. A. K.

Amsterdam, 6 Nov. 1914.

Onze Onderwijzers.

Nu de mobilisatie tal van onze onderwijzers in krijgsdienst houdt, doet zich een moeilijkheid voor, waarop wel eens de aandacht mag gevestigd worden.

Volgens de acte van aanstelling door den Schoolraad ontworpen en door de meeste Schoolbesturen overgenomen, gaat de salariering op den gewonen voet door, ook wanneer de onderwijzer zijn militieplicht te vervullen heeft. Natuurlijk is deze bepaling door den Schoolraad gemaakt met het oog op den *gewonen* militiedienst, maar is daarbij niet gedacht aan een mobilisatie van alle mannen, die zoo lang zoo aanhouden. Daardoor nu worden onze Schoolbesturen in niet geringe moeilijkheid gebracht. Krachtens contract moeten ze het volle salaris uitbetalen, en tegelijk moeten ze zorgen, dat in de leemte, in het onderwijzend personeel ontstaan, zooveel mogelijk voorzien wordt, waardoor ze voor dubbele kosten worden geplaatst, die niet door het Rijk vergoed worden. Over de juridische en politieke zijde van het vraagstuk hebben we ons hier niet uit te laten, maar wel mag een beroep gedaan worden op de conscientie onzer onderwijzers. Strikt naar recht kunnen ze de volle uitbetaling van het salaris eischen, en er kunnen zich zeker omstandigheden voordoen, waarin de onderwijzers, bijv. wanneer ze gehuwd zijn en voor hun gezin hebben te zorgen, op de uitbetaling van het salaris ook naar billijkheid aanspraak kunnen maken. Maar wanneer een onderwijzer ongetrouwd is en tijdens de vervulling van zijn dienstplicht ook niet voor eigen onderhoud te zorgen heeft, spreekt het toch wel vanzelf, dat het misbruik van dat contract zou wezen, wanneer ze de uitbetaling van het volle salaris blijven eischen, ook waar het Schoolbestuur verplicht was in de leemte tijdelijk te voorzien. Hier en daar heeft zich toch, naar we vernemen, een dergelijk geval voorgedaan. Waar waarachtige liefde wordt gevonden voor het Christelijk onderwijs, zal de eerste vraag toch moeten wezen, hoe men de belangen van de Christelijke School dienen kan. En al behoef men natuurlijk niet van heel zijn salaris afstand te doen, een vrijwillige verklaring, dat men in dezen nood met een *deel* van het salaris zich tevreden zou stellen, zoolang het Schoolbestuur verplicht is voor aanvulling der leerkrachten te zorgen, zou onzer Christelijken onderwijzers tot eere wezen.

Dr. H. H. K.

Voor Kootwijks scholen.

In hartelijken dank ontvangen: Van den heer Seijs uit de Unie-collecte te Aardenburg f 1; verzameld door den heer G. Dijkstra te Hellingen f 16; van den heer J. Nobach uit de Unie-collecte te Blokzijl f 1; postwisse-Abt. v. d. H. Rotterdam f 2; van v. B. B. te D. f 5.

Dr. J. H. HOUTZAGERS, voorzitter.

Leestafel.

1. DE SPIEGEL. WEEKILLUSTRATIE VOOR HET CHRISTELIJK GEZIN. Uitgave van W. Kitchner, Amsterdam, Bloemgracht 133. Telefoon 4449. — 8ste jaargang.

Reeds 1 October jl. begon de 9e jaargang. Met de bedoeling, dat ook de HERAUF zijn ILLUSTRATIE, gelijk vroeger meermalen geschiedde, nog eens zou aanbevelen bij het Christelijk publiek, zond de heer KITCHNER ons 'n keurig gebonden exemplaar van den 8sten jaargang, die van 4 October 1913—26 September 1914 loopt. Dat onder de vele persamenen waaruit sympathie voor DE SPIEGEL opklinkt, tot dusver ook die van de HERAUF niet werd vermenen, vindt alleen zijn oorzaak in de omstandigheid, dat deze eerst na vijf weken uitgepraat was over de GEDENKSCHIFTEN VAN DR. LAMBERT HUIJST.

Zoo'n toezending van al de 52 afleveringen tegelijk van 'n weekblad vergemakkelijkt zeer zeker het oordeel. Zoo toch krijgt men veel beter dan bij de enkele nrs een kijk op het werk, dat de heer KITCHNER aan 'n periodiek besteedt.

En dit werk is niet alleen veelomvattend maar mag ook, in menig opzicht verdienstelijk heeten.

De opzet van de SPIEGEL is van meet af geweest, het Christelijk publiek in den rusten zin van dit woord een *beeld* van het leven te geven.

'n Beeld in den eegten zin van het woord. 'n Beeld van het leven door middel van teekens en camera.

DE SPIEGEL is dan ook vóór alles ILLUSTRATIE. Zij beeldt uit het leven in zijn verleden, maar vooral in zijn heden, zoodat, wie in de rustige stilheid van zijn huiskamer de plaatjes en de prentjes van DE SPIEGEL bekijkt, vanzelf weer het leven meeleeft.

Zij beeldt uit het onbewust en bewust natuureleven, het leven van planten en dieren, — maar vooral het zelfbewuste, menscheleke leven en daarin wat menschen, op allerlei gebied, van eenig belang, hebben gewrocht en nog uitvoeren, en dan niet alleen die werken, maar ook de werkers, die menschen zelf.

Het *leven* in beeld te brengen, door teekens en camera.

Toch mocht dit niet anders dan naar keur. Om week-illustratie te zijn voor het Christelijk gezin, om op haar wijze bevorderlijk te zijn aan het Christelijk leven, mag de SPIEGEL niet brengen onder de oogen van wie er in-rijken, wat door die oogen, — de poorten der ziel — heen, de, ook in christen-zielen, nog altijd wonende zonde zou kunnen opwekken, kunnen prikkelen.

Justi toch in de anti-thesen met de onchristelijke en niet-christelijke Illustratie's ten onrecht, heeft de SPIEGEL haar bestaansgrond. Dan, ook zoo laat zich het leven, wat de niet- en anti-christelijke menschen er ook van zeggen, in beeld brengen op een wijze, dat dit beeld interesse, dat het belangstelling wekt, is toch 'n kijk op het verchristelijkt leven reeds belangwekkend, deze kijk sloot die, op het met, dat verchristelijkt, zoo innig samenhangende natuurlijke leven niet uit.

Reeds het REGISTER op DE SPIEGEL, waarmee de gebonden 8e jaargang openit, toont, dat de Uitgever in meer dan één zin 'keurig' werk heeft geleverd.

Wat de SPIEGEL van 4 Oct. 1913—26 September, als Illustraties, van week tot week bracht, is in dat register onder een 7-tal rubrieken gebracht.

Die zijn:

a. VAN HET CHRISTELIJK LEVENSTERREIN; b. GESCHIEDENIS EN OUDHEIDENDE; c. KUNST EN WETENSCHAP; d. LAND- EN VOLKENKUNDE; e. OPENBARE WERKEN, INDUSTRIE, INSTELLINGEN VAN ALGEMEENEN AARD; f. PORTETTEN MET BUSCHREIT; g. VARIA.

En wanneer men nu den jaargang zelf doorkijkt, wordt die indruk van 'keurig-werk' nog versterkt.

Het is 'keurig' en daarbij ook actueel. Wat dit laatste betreft, trof mij, dat deze jaargang begint met: NEDERLAND EN ORANJE IN DARTSE DAGEN uit het droef-verleden van vóór honderd jaar, om dan over te gaan naar het huidige-heden onzer Onafhankelijkheids-feesten in 1913. Maar ook trof het mij, dat deze jaargang eindigt met het in beeld brengen van de nu weer, sedert 1 Augustus aangebroken 'vrijheid' onder het opschrift: ORANJE EN NEDERLAND IN LIEF EN LEED.

Als ILLUSTRATIE, mag de SPIEGEL er wezen. Onder de geïllustreerde tijdschriften ten onzent, neemt ze, naar ook uit dezen 8sten jaargang blijkt, haar plaats met eere in.

Is zij vóór alles ILLUSTRATIE, het woord dat zij aan het beeld toevoegt, is steeds een klaar en duidelijk woord. En, al is bij een Illustratie de rubriek 'fraite letteren' ook bijkomstig, wat de SPIEGEL in dezen jaargang aan grotere en kleinere novellen bracht is, over het geheel, van dien aard, dat de lezers er zich over zullen verblijden hebben, dat het er bijgekomen is.

Ook in deze rubriek is werk geleverd naar aard en bedoelen van het blad.

Mijn oordeel saamvattend, kan ik niet anders zeggen, dan dat de heer KITCHNER met zijn SPIEGEL aanspraak heeft op de waardeering van het Christelijk publiek. Moge die waardeering dan ook blijken uit toewijding van het aantal teekenaars nu DE SPIEGEL haar nieuwen, haar 9en jaarloop begint.

2. G. WISSE, predikant te Bodegraven. DE ROEPSTEM VAN DE ROEDE GODS. Tijdschrift aanleiding van den Eerste Europeeschen Oorlog in 1914. J. H. Bos. — Kampen.

Gaarne vestig ik hier de aandacht op dit uitstekend tijdschrift. Het is een preuk door Dr. Wisse op Zondagavond 9 Aug. uitgesproken naar aanleiding van de droeve oorlogsomstandigheden en later voor den druk gereed gemaakt.

Aan oorlogsbeschouwingen ontbreekt het niet den aard der zaak thans niet.

«Daar 't is te midden van dit alles echter een standpunt, waar men niet wankelt, één gezichtspunt, waaruit de dingen beschouwd, men niet in het onzekere behoef te verkeren.»

Dit, Dr. Wisse in de INLEIDING tot zijn preuk over: *MICHIA 6: 9: De stem des Heeren roept tot de stad (want nu is de stad niet meer; hoort de roede en wie ze besteld heeft).*

Sprekend over: DE ROEPSTEM DER ROEDE GODS, ontwikkelt Dr. Wisse dan, dat die roepstem een vierdelig boodschap brengt en wel:

I. Een herinnering aan de weltdaden van God aan ons bezeugen.

II. Een verwijt vanwege de zonden door ons tegen God bedreven.

III. Een verkondiging van de groote straffen, weleer door God bedreigd.

IV. Een geroep van hope voor wie minder God mag hagen.

Van deze preuk is reeds het 12e duizendtal verschenen.

'n Bewijzend teeken, dat dit woord van BODEGRAVEN's begaafden prediker, zoo in als buiten 'n Gemeente, is ingeslagen.

Men leze, en helpe in deze lange dagen, dit ernstig tijdwoord verspreiden.

3. J. BRUGEN, DE GEZONDTE BRAND. Een verhaal voor meisjes. Nijkerk. — G. F. Callenbach.

Een lief kinderboekje, van de christen-schrijver, die zoo goed de kunst van het vertellen aan kinderen verstaat. Met zijn mooie plaatjes, een aardig geschenkje. Het verschijnt thans in 2en druk.

Officiële Berichten.

GENERALE SYNODE GEREK. KERKEN.

Donderdag 29 October.

Derde zitting.

Na het zingen van Ps. 89: 1 en opening met gebed is aan H. M. de Koningin het volgende telegram verzonden:

Aan H. M. de Koningin.

De Gereformeerde Kerken in Nederland, vergaderd in Generale Synode in de residentie van Uwe Majesteit, gevoelen zich gedrongen om U hare eerbiedige hulde te brengen.

Inzonderheid in deze zorgvolle tijden danken zij God voor de genade, die Hij aan ons volk in Oranje schonk, en verzekeren zij Uwe Majesteit, dat uit het midden der kerken een voortdurend gebed tot den Heere opgaat, of het Hem behagen mocht Uwe Majesteit te zegenen, en haar te geven met wijsheid den schepter te voeren, tot heil van ons land en volk; en alzoo ook tot welzijn onzer kerken.

Namens de Synode:

Dr. J. C. DE MOOR,

Voorzitter.

en aan den adviseur der Synode, die heden zijn 71sten geboortedag viert:

Dr. A. Kuiper, Kanaalstraat.

De Generale Synode wenscht u geluk met dezen gedenkdag. Haar bede is, dat de Heere u nog spare, zegene, en tot een zegen stelle voor ons volk en onze kerken.

DE MOOR, Voorzitter.

De begroting der Synode wordt voorgesteld en aangenomen tot een bedrag van f 5000.

Op voorstel van den praeses is aangenomen des Vrijdags ook des avonds te vergaderen. Het Rapport der Deputaten voor de correspondentie met buitenlandse Kerken is voorgedragen. De Commissie verriethe haar taak op gebruikelijke wijze; ook al kan niet aan alle uithoofdingen tot bijwoning van Synodale vergaderingen der Buitenlandse Kerken worden voldaan.

Sticht als enkele buitenlandse kerkengroep was in de gelegenheid deze vierdaagse Synode bij te wonen.

De Synode betuigt vervolgens hare instemming met het volgende voorstel:

De Particuliere Synode van Overijssel stelt voor: De Generale Synode herinnere de Kerken met allen aandacht aan hetgeen besloten is door de Generale Synode van 1896, art. 54, en door die van 1905, art. 12, in zake het bericht geven van 'verhuizing van leden eener Kerk'.

Ook dringt de Generale Synode aan op getrouwe naleving van dit besluit.

De Synode heeft het rapport van de Curatoren der Theol. school, (men zie verslag der 2de zitting) gehoord ook de adviezen der Commissie voor dit rapport benoemd, heeft besloten:

a. goed te keuren de door Curatoren voorgestelde wijziging van het ondertekeningsformulier voor professoren en lectoren;

b. vast te stellen, dat in het kalenderjaar, aan den datum der e.v. Generale Synode vooraftgaande, geen Synode behoef te worden samengeroepen ter vervulling eener eventuele vacature in het College der hoogleraren;

c. de Ethiek onder de examenvakken op te nemen;

d. het rapport der Curatoren goed te keuren. Er wordt besloten tot opheffing van het Kerkblad.

Deputaten voor het verband met de theol. fac. der Vrij. Universiteit rapporteeren breedvoerig van hun arbeid en verklaren, dat de opleiding tot den D. des W. aan de theol. fac. uitnemend is toebetrouwd.

Ook is voldaan aan het verlangen der Gen. Syn. van Zwolle inzake de Historia Sacra.

Prof. M. Noordzij rapporteert namens Dep. voor de Correspondentie met de Hooge Overheid.

Prof. Lindeboom brengt bezwaar in tegen nalatigheid in verband met de opdracht inzake wederinvoering van de doodstraf. Prof. Noordzij spreekt hiertegen een woord van weer.

Het verzoek van de Particuliere Synode van Noord-Brabant en Limburg, luidende:

«De Evangelisatie der Geref. Kerken in Noord-Brabant en Limburg worde door de Generale Synode aan alle Gereformeerde Kerken aanbevolen als eene zaak van algemeene roeping en algemeene belang», wordt ingewilligd.

Het besluit in zake het verzoek van Dr. E. Th. P. v. A. is gelijklopend aan dat der vorige Generale Synode.

Naar aanleiding van het rapport der Geref. Kerk van Utrecht over «Kerken van Geref. belijdenis buiten ons Kerkverband levendes», blijkt uit discussie en besluit, dat de Gener. Synode het gevoelen der Kerk van Utrecht deelt: als de Gener. Synode voorhands dezen arbeid niet voortzet, het jagen naar dit wit aan de plaatselijke kerken blijft aanbevolen, en bovenal wenscht men, dat het gebed om eenheid niet verstomme.

Aan de Kerk van Utrecht wordt dank gebracht voor haar arbeid.

Naar aanleiding van het rapport der Dep. Generale Kerk voor hulpbehoevende kerken besluit de Synode o.m. er nogmaals bij de kerken op aan te dringen, getrouw te zijn in het afstragen van 1/3 der collecten aan den Quæstor van de Deputaten.

Naar aanleiding van het voorstel der Partic. Synode van N.-Brabant en Limburg inzake den steun aan de kerk van Helmond is besloten, aan de Deputaten voor hulpbehoevende kerken op te dragen aan de kerk van Helmond tot aan de volgende Generale Synode, indien de kas het eenigzins toelaat, jaarlijks de som van f.300 uit te keeren, in de verwachting, dat de kerk van Helmond krachtige pogingen in het werk zal stellen om te verkrijgen een eigen Denaar des Woords.

Nadat aan den praeses der vergadering nog een opdracht is verstrekt in verband met het 40-jarig jubilee van Dr. v. d. Linden; is de ochtendzitting gesloten.

Vierde zitting.

De Synode besluit een Commissie van vijf leden te benoemen om aangaande deze voorstellen de volgende Synode van advies te dienen, met opdracht om haar rapport een-half jaar te voren ter kennis van de kerken te brengen.

Deputaten voor geestelijke belangen der Gereformeerden in Argentinië rapporteeren van hun arbeid en ontvangen decharge. Opnieuw zullen voor dit werk deputaten worden benoemd, die bij de taak van deze deputatie ook opdracht ontvangen om, de Geref. Kerken in N.-Amerika gehoord, de volgende Synode van advies te dienen over nader verband der kerken van Argentinië met de Geref. Kerken in Nederland.

De Particuliere Synode van Zeeland stelt voor: «De Generale Synode der Geref. Kerken van 1914 correspondeere met de Generale Synode der Gereformeerde Gemeenten, met de Generale Synode der Christelijk-Gereformeerde Kerk, met het Hoofdbestuur van den Gereformeerden Bond en met het Hoofdbestuur der Confessionale Vereniging, en legge aan deze genoemde groepen de vraag voor, of zij met ons willen saamkomen, ten einde te beraadslagen over de volgende punten: herziening der Geloofsbelijdenis, herziening der Statenvertaling, Evangelisatie, herstel van recht en opheffing van het Koninklijk Besluit van 1816. Wat de herziening der Geloofsbelijdenis en der Statenvertaling betreft, worde hiertoe ook het oordeel en de medewerking van de Buitenlandse Gereformeerde Kerken gevraagd».

De Synode spreekt uit, gaarne te waardeeren de goede bedoeling, die uit 't voorstel van Zeeland spreekt: om de eenheid der Gereformeerden in ons land zooveel mogelijk te handhaven, maar gaat op de volgende gronden niet op het voorstel in:

1e, dat de verschillende onderwerpen, die in het voorstel van de Zeenwse Synode als punten worden opgenoemd voor het agendum van zulk een te houden samenkomst, of nog niet langa kerkelijken weg bij onze eigen Synode zijn aangehangen gemaakt, of, voorzover dit wel geschied is, — zoodaals met de herziening der Statenvertalingen, — nog een onderwerp van onderzoek bij onze Synode uitmaken, weshalve het geheel praematur zou wezen, thans reeds een beslissing te nemen over de vraag: of en op welke wijze bij een eventuele behandeling dezer punten, samenwerking met andere Gereformeerde kerken of groepen van Gereformeerde belijders zou behooren gezocht te worden.

2e, dat, ook afgezien van dit formeel bezwaar, naar het oordeel over commissie een verzoek tot de in dit voorstel genoemde Synodes en hoofdbesturen van vereenigingen in ons vaderland gericht, om gemeenschappelijk met onze Synode te beraadslagen over deze punten, geen de minste kans op inwilliging zou hebben, gezien met name de houding, die de bedoelde Synodes tegen onze kerken aannemen;

als een wettelijke erkenning zou kunnen worden opgevat van het rechtmatig bestaan dezer kerken;

en bovendien, wat de Gereformeerde broeders in de Hervormde Kerk betreft, tot geen afdoend resultaat kan leiden, omdat genoemde hoofdbesturen geen het minste kerkelijk mandaat hebben om namens deze broeders te handelen.

De behandeling van een voorstel der kerk van Amsterdam wordt aangevangen, maar niet voltooid.

De zitting wordt verdaagd tot Vrijdag-ochtend.

Vrijdag, 30 Oct.

Vijfde Zitting.

Na het zingen van Ps. 33: 6 en opening met gebed, worden de notulen van den vorigen dag gelezen.

De Voorzitter deelt mede, dat een telegrafische dankbetuiging van H. M. de Koningin voor het hulde-telegram der Generale Synode van 29 Oct. is ingekomen.

Aan de orde wordt gesteld het Zendingrapport, met een woord van warmen dank aan den opsteller Dr. J. Hania.

Dr. Renkema rapporteert inzake de uitgave van het Zendingblad. De oplage is thans 46000 ex. per maand. Het batig saldo over 1911—14 is ruim f 20.000. (Van den Zendingkalender van Dr. H. Dijkstra nog f 1700).

De Synode betuigt haren dank aan Deputaten, bijzonderlijk aan de Redactie: Dr. H. Dijkstra, en Dr. H. Hoekstra, en aan de Commissie van Controle en Uitgave van het Zendingblad: Dr. W. Breukelaar en Dr. W. B. Renkema, voor dezen omvangrijken arbeid, en besluit aan de nieuw te benoemen Deputaten op te dragen voor de verdere uitgave van het Zendingblad te zorgen.

Dr. Renkema brengt voorts advies uit over Rapport inzake Batavia en Soerabaja van de Class. 's-Gravenhage.

De conclusie, om de claus. Den Haag dank te zeggen voor de indiening van dit rapport en voor al de werkzaamheden in het belang dezer Buitenkerken verricht, wordt door de Synode aangenomen.

Prof. Jaeger van Eindhoven brengt de hartelijke groeten en heilwensen over van de oud-Geref. Kerken van oost-Friesland. (Duitsland).

Hij wordt namens de Synode door Prof. H. Bavinck beantwoord.

Broeder Leenstra brengt advies uit over het protest van den Kerkraad van de Geref. Kerk te Gapinge tegen een besluit der Part. Synode van Zeeland aangaande de grensregeling tusschen de kerken van Veere en Gapinge. De Synode besluit goed te keuren het besluit der Part. Synode van Zeeland.

Dr. G. J. Miedema brengt advies uit over het rapport van de Zending onder de Joden. De conclusies van dit belangrijk advies worden alle door de Synode aangenomen.

Dr. W. Breukelaar rapporteert over de boeken en ontvangsten en uitgaven der zending onder de Joden. De conclusie luidt:

Onder dankbetuiging voor het onder trouwe leiding gevoerde beheer wordt besloten de deputatie voor de zending onder de Joden te dechargeeren.